

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази једанпут у месецу. Предлата је за целу годину 1 е. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, ктo и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дониси и предлата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 2. У Сомбору, 10. Фебруара 1887. Год. XIX.

ГОВОР НА Св. САВУ ПРОСВЕТИТЕЉА.

Велештовани зборе! Пре 650 година живео је у српском народу побожни и мудри архипастир српски, народни велеум онога доба, наставник књиге православне и народне, бранич српске народне мисли, утемељач школе и напретка јој у нас — син Немањин, Сава Немањић.

Дугачак низ година раставља нас од онога до овога доба, дугачак низ беда и невоља испунио је то време, дугачак низ борбе и искушења претрпео је српски народ, и опет је остао жив.

У оно бурно време, кад су Срби попримали веру православно, и кад почеше да живе новим животом, животом државним, појавио се Св. Сава на српском небу као светла звезда посред мрака; појавио се, да својом светлошћу расветли тамне стране у српском народу, и да му покаже пут у сјајнију будућност; појавио се, да науком прворођенца витлејемског разбистри збркане појмове и изведе српски народ из мрака незнања на чистину правде, истине и поштења; појавио се, да високим својим духом приволи српски народ књизи и науци, како би упоредо са осталим светом могао корачати у напред; појавио се, да као учитељ и проповедник напретка подигне школу на достојну висину.

За то се и хори данас слава и хвала св. Сави на све стране, где год се српска реч казује и где год се крсти са десна на лево.

Од све славе и господства српског остала је до данас само успомена на оно, што је негда било. Славни, виђени и чувени били су нам претци, који извојеваше част српском имену, на да не би њихових великих духова, њихових узвишених замисли, њиховог пожртвовања, њиховог силног родољубља, Бог би знао, да ли би било данас трага од Србина?

За кратко време навршиће се 500 година, од како је Србе задесила зла коб Косовска. То су пет стотина година јадних и чемерних, пет стотина година туге и невоље, пет стотина година борбе без прекида. И у пркос свему томе Србин и данас прославља свето име Савино и сећа се дичних и узоритих имена: Стевана Немање, Првовенчанога, Дечанскога, Цар-Душана, Кнез-Лазара и других светлих појава на листовима српске повеснице.

Ни синџир тешки, ни глогов колац не угаси уждивени пламен родољубног осећаја у души Србиновој. Ни дивљаштво свирепог Синан-паше, који претвори тело Савино у пепео, не избаци светосавско православље из дубине срца Србинова. Ни политичне неудаће, ни толика раскомаданост српског народа не мога учинити, да утрне жар народног збратимљења и уједињења у распламтели груди Србинови.

Света мисао светосавског православља спаја нас у један народ, у народ једних жеља, једних смерова, у народ једне и исте узвишене цели. И овај Србин у најудаљенијем кутлу осећа, да је мислима међу нама. А то нам даје тврде наде, да Србин још може смело погледати у своју будућност . . .

*

Св. Сава је први учитељ науке и морала у нас Срба, проповедник напретка и школских мисли. Св. Сава је ударио темељ школарству нашем. На првом месту ваља школа да одаје високо штовање и вечиту славу сени овог Србина свеца. А како ће то учинити? Учиниће, ако на основи светосавског православља буде одгајивала нашем народу честите и поштене Србе; ако у узданици нашој буде подизала чврсте карактере и разборите грађане; ако Српчад буде васпитавала у духу народном и православном; ако их буде умно спремила за борбу против мрака. А да школа све ово учини, мора ту и родитељски дом припомоћи. Васпитање на дому и васпитање у школи мора у дослуху стојати. Бадава ће школа напрегнути сву своју снагу да васпитава, кад дом угуши све васпиталачке покушаје, док су још у зачетку.

Прво васпитање дају деци родитељи. У том првом васпитању добије дете правац, у ком ће се кретати и у ком ће ум, врлине, осећаје човечанске развијати или их затупљивати. Много, врло много зависи од овог првог васпитања. Човек од милине и не види, да свом рођеном детету спрема духовни гроб, кад га и у шали учи које чему; од милине и не примећује, како

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI

знање и човекољубље заједнички могу чинити једну целину, но знање без човекољубља — никако.

За то нека је прва и најважнија брига и на дому и у школи, да се наука и васпитање лако доведе у свезу, да једно друго допуњује. А уз то нека не изостане ни телесно васпитање, па ћемо у новом, младом нараштају видети ваљане људе, честите Србе.

*

Од св. Саве до данас школе су српске знатно у напред коракнуле на темељу оном, који је положио св. Сава. Али љубав и слога, што је св. Сава највише препоручивао, најмање се у нас данашњим даном негује.

Св. Сава оставио је сјај и раскош у краљевском двору оца свога, махнуо се свиле и кадифе, презрео је спољашњи блесак, па се вијнуо у самостан, да у првом руху испоснички живи и да напита душу своју знањем и науком.

Св. Сава је мирио завађену браћу, завађене народе. Својој браћи није завидео, што су краљеви, него их је потпамагао и слошки с њима радио, да свој народ уздигне и изједначи са другим просвећеним светом.

Св. Сава је подизао школе и манастире као и отац му Немања. Није трошио благо на наџаке ни на буздоване, ни на друга ништавила светска, него је настојавао, да свој народ оплемени науком, да му поносно чело уреси знањем и поштењем.

Оваких је примера пуно у животу св. Саве, који би се могли применити на данашњи народни живот, да му служе за узор.

Но да се у потпуном смислу речи одужимо светој сени Савиној, пр грдимо својскрбску народну школу, а с њоме просвету и напредак нашега народа као што је и св. Сава сав свој живот посветио тому. Дух Савин нека је с нама, да не малакшемо. Светосавска мисао нека провејава сваки озбиљан предузетак наш. Негујмо светосавску мисао у подмладку српском, па та мисао погинути не ће! Св. Сава ће лебдети над православним српским народом у горким и тешким дневима, а успомена на св. Саву живеће, док је света и века и — Србина.

Говорио у С у, на св. Саву 1887.

САМОРАДЊА ПРИ НАСТАВИ.

(Свршетак.)

Ваљан учитељ зна, да није доста само саопштавати деци знања, него мора се побуђивати дух дечији да ради. Као што смо рекли, сваки предмет треба да дух образује. За то нека се учитељ брине, да ученик што више сам ради како за време учења, тако и после тога; нека упути дете, да не говори све баш његове речи, него нека говори својим речима, нека дете само размишља, расуђује, пресуђује и закључује. Ако се то не постигне, онда је кривица учитељева. Уђите у школу, па ако деца знају неки прочитан предмет својим речима репродуковати и за себе науку из тог предмета извадити, то је одмах најбољи знак, да у тој школи деца се вежбају у саморадњи.

Где год је могуће, нека се тражи од деце, да сама раде. Пуштајмо их из ћутања и слушања на поље рада, јер то ће највећма наставу подићи и унапредити. Сваки онај, који држи, да наставна задаћа није да буди саморадњу у ученика, него само да јој приопштава знања, тај нема ни појма о задатку школе и њене наставе.

Свестан учитељ, који познаје својства и развој душе човечије, стараће се, да изнађе пут и начин, који води саморадњи и трудиће се да приволе дете, да ради не само у школи, него и код куће.

Јест, није доста да деца само у школи раде, него и код куће. Истина, да тражимо, да деца и код куће треба да раде, али то желимо да буде у што могуће мањој мери. Много нека се ради у школи, а мало код куће. И ми смо по овомо противни кућним (домаћим) задаћама. Деца — душевно и телесно у школи уморена — кад код куће морају да раде још и неке задаће, са свим их убију. Деца нека се код куће играју и чиме прибављају себи снаге за будући рад у школи; нека размишљају о ономе, што је у школи рађено; нека посматрају предмете и највише нека мало што-шта прочитају и понављају, па то је доста. Све остало нека припадне школи.

Ми учитељи баш смо неправични и себични! Једва чекамо да се после школе мало одморимо, а овамо од сироте деце тражимо, да нам за оно неколико часова одмора израђују задаће, које требају времена и размишљања. Ни пошто немојмо тако радити! Пустимо децу, нека се код куће одморају, а у школи нека раде! Мени се чини да само немарни учитељи задају до-

маће задаће, да то не морају у школи с децом радити, где би се и они морали трудити. Зато већма воле, да се ради осим њих код куће.

Наравно, да је много теже, кад учитељ за време наставе непрестаним побуђивањем и вежбањем руководи способности ученикове, кад ученици с њим заједно мисле, и кад оно, што се предаје, испитују и пресуђују; много је теже дати ствар, па према тој ствари управљати размишљање и расуђивање својих ученика и развијати њихове умне способности, него захтевати да ученици сами собом изнађу и саопште резултате те наставе. При посматрању ствари нека ученик сам размишља, нека на тој ствари изражује сам чене саставне делове и знаке; код општих мисли нека нађе оно, што је опште; предмете између себе нека сам сравњује; нека изналази једнакости и разлике; нека сам ствара представе и изриче пресуде и на послетку нека своје мисли сам у органску целину везује. Све то треба сам ученик уз помоћ учитељеву да израђује, а да бome, да је таки посао за учитеља много тежи, него кад би задао задаћу, да му то и то ученици код куће израде.

Кад се ученици многим вежбањем и из рана детињства почну навикавати, да сами мисле, суде и посљедице изводе, и кад се сачувају, да им дух не заспи, тек онда у старијим годинама моћи ће израђивати добре задаће и без учитеља, само мора предходити и томе спрема и вежбање. — Дистервег вели: „Ученик нека ради руком, језиком, главом.“ Многим вежбањем у саморадњи треба дете дотле да доведемо: да буде незадовољно, кад нема шта да ради. Кад не можемо за своје ученике да једемо, пијемо и спавамо, тако исто не можемо у место њих ни мислити, ни учити. Што човек сам собом не стече, то није негова својина.

Морамо овде додати, да свака саморадња треба да буде у неком саразмеру са природом ученика.

Ми немамо речи, којима би могли представити велику важност саморадње и њену богату корист, што га она даје човеку, који се свагда њоме бави. Нашег славног Доситеја Обрадовића и Вука није школа довела до оне релке висине и угледа, што су га ти људи имали не само у свом рођеном, него и у страном народу, него њихова неуморна саморадња довела их је до те величине и славе. Саморадња је пут, којим људи идући, долазе до уважаења и угледа. Све је то тако јасно као сунце, па опет

има хиљадама хиљада људи, који тако живе, као да је и нема, као да и не постоји

На завршетку ових редака додајем: да сваки ваљан учитељ треба да вежба и руководи своје ученике у саморадњи, јер без ње школа никада не ће дати своме народу онаке људе, какве народ од ње с пуним правом изчекује.

У Ст. Керу 1886.

А. Р. П., учитељ.

СЕДНИЦА В. СРБСКО НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА ОД 3. И 4. НОВЕМБРА 1886.

II

(Свршетак.)

На предлог високоблагор г. главног школског референта Дра Ђ. Нагошевића закључено је, да се има стечај на упражњено место катихете у србској учитељској школи сомборској у другој половини ове школске године отворити, како би се то место до почетка идуће школске године стално попунити могло.

Управе виших девојачких школа у Новом Саду, Панчеву и Сомбору подносе извештаје о стању истих школа за 1886. годину. Ови се извештаји узимају на знање и издају се истим управама сходне наредбе према приметбама г. главног школског референта.

Управа учитељске школе у Горњем Карловцу подноси извештај о примању приправника у почетку 1887. године, из којег се види, да је у I. разред примљено 7 мушких и 6 женских; у други разред 8 мушких, 2 женске, у трећи разред 9 мушких и 6 женских; у сва три разреда има 24 мушких, 14 женских; свега 38 приправника. Примање ових приправника одобрава се.

Иста управа јавља, да је Ђуро Бах изабран од тамошње општине за ликовођу, и предлаже да се исти именује за учитеља хармоничког појања у тамошњој учитељској школи. Предлог се овај прима.

Управа више девојачке школе у Панчеву подноси први штампани извештај о истој школи за 1886. — Има се у архиву шк. савета оставити.

На молбу г. Младена Борђошког администратора парохије у Сомбору дозвољава се сину његовом Лазару приватном ученику IV. разреда грађанске школе у Тителу, да по положеном испиту из исте школе у Јануару може испит из предмета за први семестар првог приправничког разреда приватно положити и за тим редовно науке у учитељској школи продужити.

На молбу Саве Торњанског привр. ученика IV. разреда грађанске школе у Петроварадину прима се исти у први приправнички разред учитељске школе Сомборске, ако пријамни испит с довољним успехом положио буде.

На молбу Јована Медурића ученика IV. гимн. разреда, који је из латинског језика слабу оцену добио, да се за редовног приправника у I. припр. разред прими, закључено је, да се исти привремено само прима,

под условом да у течају ове школске године из латинског језика слабу оцену поправи у оној гимназији, где је IV. разред учио.

Сава Теодоровић трговац и грађанин Сомборски моли, да се кћи његова Видосава свршена ученица IV. разреда више девојачке школе сомборске, а сада довољна слушатељка првог приправничког разреда за редовну ученицу истог разреда са одпustom година прими. Ова је молба спроведена в. кр. угар. Министарству с препоруком.

Јован Веселиновић жупанијски званичник у Сомбору моли, да се кћи његова Славка свршена ученица IV. разреда више девојачке школе сомборске, која се због домаћих околности није могла на време у учитељску школу уписати, накнадно за редовну ученицу прими. Пошто иста ученица по извештају управитеља учитељске школе у Сомбору 1. Октобра о. г. школу исту полази, то се она по молби отца свога за редовну ученицу првог приправничког разреда накнадно прима.

Александар Тосић парох бански моли, да се син његов Светозар свршени ученик IV. гимн. разреда, који је до 1. Октобра о. г. пети гимназијски разред у Чургову полазио, накнадно у први приправнички разред прими. Дозвољава се да исти концем Јануара приватно положи испит од првог полгодишта првог приправничког разреда у Сомбору, на према успеху на овом испиту показаном, да може редовно науке у истом заводу продужити.

Управа више девојачке школе у Сомбору јавља, да је у почетку 1886/7. школ. године примљено у први разред ове школе 25; у други 17; у трећи 14; четврти 21. Свега 77 ученица; међу овима су 67 Србиње православне вере; 6 римокатоличкиње; 1 евангеличко реформатске вере; и 3 израјлске вере. — Узима се на повљно знање. Управа више девојачке школе у Новом Саду подноси наставни план за 1887. Одобрава се.

На упражњених 11 народних стипендија у србској учитељској школи сомборској, по отвореном међу приправницима у почетку ове школске године стечају, пријавило се 20 проситеља. Управа подноси молбенице свију ова с квалификационом табелом предлогом најдостојнијих. Између проситеља подељују се народне стипендије овима: Богдану Свирчевићу, Стојану Стакићу, Светозару Пирошком, Димитрију Васићу приправницима другог и Ђорђу Крстићу приправнику првог разреда, као и Вукосави Поповићевој приправници другог и Јелени Ђорђевићевој, Даници Илијићевој, Љубици Нешићевој и Марији Миловановићевој и Лепосави Вукановој приправницама првога разреда.

За стипендију Ђорђа Раће од професорскогзбора сомборске учитељске школе предложен је једини проситељ Богољуб Чонкић приправник II. разреда. Предлог се овај усваја и вис. кр. угар. Министарству просвете подноси се на одобрење.

На упражњених 10 места стипендијских у учитељској школи горњокарловачкој пријавило се 15 проситеља, од којих по предлогу управе добијају стипендију ови:

Миле Перић приправник II. разреда; Никола Тенавац, Стеван Косановић, Станислав Милић, Петар Милеуснић, Миле Узелац, Радослав Ро-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBS.RS

дић приправници; Даница Ковачевићева, Марија Сладојевићева и Ру-
жа Лемајићева приправнице првога разреда.

Упразњена су два места стипендијска из закладе Балине. Пошто
је Стевану Дејановићу стипендија од 63 ф. повишена на 84. предложени
су за остала ова места као најбољи између компетентата Алекса Поповић
и Иван Маширевић ученици гимназије Карловачке.

По смислу извештаја епархијских школских одбора у Темешвару и
Вршцу г. Димитрије Долга епарх. школски референт у течају прошле
школске године прегледао је у темешварској епархији школе у 38 обшти-
на а у вршачкој је све школе прегледао. Узима се на знање и о овоме се
Високославни Саборски Одбор извешћује.

Високоблагородни господин главни школски референт јавља, да гдекоји
учитељи у Бачкој уводе у школе учебнике, који нису од овог школског
савета одобрени. Услед тога решено је, да се преко епарх. школских
власти строго забрани увођење недозвољених учебника у србске вероис-
поведне школе; сваки учитељ, који од сада такове неодобрене књиге у шко-
ли употребљавао буде, строгој ће се казни подвргнути.

СВЕТОСАВСКА ПРОЛСАВА У БУДИМПЕШТИ.

Допне из Ст.-Андреје.

Код нас православних Срба постоји леп обичај — особито у оним
крајевима, где је наш народ у већем броју — да се сваке године обдр-
жава прослава св. Саве срп. просветитеља. Таква прослава обављена је
по дојакошњем обичају и ове године на најсвечанији начин у пештанској
школи и у Текелијном заводу. Мени није познато, да се ова лепа школ-
ска свечаност у овим горњим срп. крајевима још где где обавља окром
у Помазу, Калазу и Ловри и т. д.*)

Мене је у овај дан случај донео у Будимпешту, и ја по обичају
свом одем о трећем звону у српску цркву на св. литургију, која се после
10 сахата одпочела. При богослужењу у цркви, истина, није било много
народа, но зато ипак у лепом броју скупио се женски свет, а обе пев-
нице пуне су биле Текелијних питомаца. По божанственој литургији, коју
је одслужио преч. г. С. Костић парох пештански, крене се литија из
цркве појући тропар светитељу Сави, и одемо у школу, која је у порти
од северне стране према цркви. Које у порти, које у школи искупила се
цела интелегенција и многи свет — јер тај дан је прекрасно сунце си-
јало. Пошто је свештеник свечано обавио чин водоосвећења, прозове г.
учитељ А. Михалчић ученицу Даринку Кнеселчеву, која је „О св. Сави“
од З. Ј. Јовановића прекрасно, лепим нагласком декламовала, и на мно-
гима видео сам, да је потекла суза радости. Бог поживео ову малу Срп-
кињу, која је ову свечаност увеличала! Потом су ученици под руковод-

*) У Ст.-Андреји постоји давнашњи обичај, обичај, који је заверен још у оно време
када се овде нова школа подигла 1793. г. да се сваке године 25. Јул. на дан св. Ане
у школи водица свети, а на дан св. Саве, поје се у цркви само песма св. Саве. Дан
25. Јул. овде се зове „школ. храм“ и празнује се.

ством учитеља одпевали песму: „Ускликнимо љубављу светитељу Сави“ и тим се у школи свечаност свршила.

По том на ново глас умилних звона позва нас у други виши просветни дом, и ми, појући тропар, кренемо се и дођемо у завод неумрлог нам добротвора Саве Текелије, где је у великој дворани све за водоосвећење приуговорљено било. Слика Саве Текелије, окићена лаворовим венцем, украшавала је pročеље ове лене дворане. Преч. г. парох и овде на најсвечанији начин освети воду, и покropи св водом завод и све присутне. После отпуста ступи на узвишено место (испод слике Саве Текелије) г. Тихомир Остојић нитомац Текелијин и слушатељ професуре, који нам одржа прекрасан говор, који овој светковини врло приличи. Говорник је у говору свом у главним цртама описао светковину ову и срп. просвету, и када је из животописа све заслуге св. угодника Божијег споменуо, и сранио са заслугама Саве Текелије и Саве Вуковића, више пути прекидан је био говорник са: живео! и: слава им била! Када је млади Т. Остојић своју беседу свршио, сви га присутни дуготрајним „живио“! поздравеше. Желити би било, да говор г. Остојића, у ком јавном листу нашем угледа света. — После овог говора г. Стеван В. Поповић као надзорник и домаћин ове куће својим уобичајеним леним, китњастим говором благодари како г. пароху, који је осветио дом, тако и свима присутнима, који су дошли на ову светковину, и по том буде од свију присутних са громким: „живио!“ поздрављен. После отпочну Текелијини питомци у хору ову дивну светосавску песму: „Возкликнемъ любовію святителю Савѣ“ и кад сам ово чуо, ја сам себи представио, да сам: у Сомбору, Н. Саду, Карловци, Панчеву или у другом ком месту, где су наши заводи и певачка друштва. Када је ова песма овако најсвечаније одијала, врати се литија у храм Божији, и тако се ова лена свечаност у престолници Угарске на најсвечанији начин обавала.

При овој светковини међу познатима присуствовала су ова г. г.: Светозар Милутиновић и Алекс. Стојачковић председници пештанске и будимске срп. општине, Миша Димитријевић нар. посланик на зем. сабору са госпођом, Радановић подпредседник, Вукашиновић глав. татор, млади Др. Пејчић, Соколовић чиновник у министарству, Теофил Кардасевић руски свештеник из Ирме и многи други. — Како свака птица своје јату тежи, тако и мени мило беше при светковини видети и једну свршену срп. нар. учитељицу, а та је гђица Видосава Настићева из Ст.-Томаша.

У вече тог истог дана била је свечана седница у „Колу младих Срба“ у славу стогодишњице Вука Ст. Караџића. Чујем да су у овој седници присуствовали многи, и да су зевучилишни грађани држали лене говоре из живота и значаја нашег неуморног књижевника Вука, за које ми је врло жао било, што и ја овде присуствовао нисам,

Из овога се види, да наш народ драговољно спомиње добротворе и књижевнике своје, а спомињаће их увек, док узимамо узданицу нашу, нашу дичну омладину, која нам просвету шири, и на којој нам остаје будућност народа нашег.

У Ст.-Андреји.

Петар Берик, учитељ.

СВЕТОСАВСКА ПРОСЛАВА У СОМБОРУ.

Успомена првог просветитеља и учитеља србског Светог Саве прослављена је овде у Сомбору у Цркви и у школама најсвечаније. Пре службе Божије освећена је водица у здању србских народних школа сомборских у присуству управитеља и учитеља народних и више девојачке школе. Ученици су пред иконом Св. Саве умилно одпојали тропар: „Псти воводяцаго въ жизнь“ и песму Светоме Сави.

Свечану службу Божију у Св. Ђурђевском храму одслужио је најпречастнији г. Протопресвитер Љубомир Купусаревић са парохијалним свештенством саборно и дјаконом уз умилно појање мешовиног хора при правничког, а у присуству многобројног простог народа. О причастном појале су приправнице песму: Воскликнем лубовију. На литургији чињен је спомен покојним управитељима, професорима и добротворима србске учитељске школе, а после заамвонске молитве освећено је на сред цркве кољиво приправничког завода и потом је ношена Литија у учитељску школу, где је најпре освећена водица, а за тим је преч. г. Младен Борђошки привр. катихета у свештеничком орнату са катедре говорио слово о важности моралног васпитања. На свршетку појана је песма Светоме Сави и раздавано је присутнима кољиво, а за тим се свештенство под небом са приправницима и народом уз појање светосавског тропара и уз пратњу милогласних звона поврати у храм Божији, где се даде народу благослов и отпуст.

У великој приправничкој дворани спрам слике највећег добротвора овог завода Платон Атанацковића изложена је била овом приликом и велика слика преосвештеног г. Георгија Бранковића епископа темишварског, као бившег многозаслужног управитеља ове учитељске школе, која ће од сада ту дворану стално красити. В.

РАСПИС НАГРАДА.

За три најбоље педагогијске расправе, које у течају 1887. године у „Школском Листу“ изиђу, расписују се награде.

Прва је награда од три дуката, друга од два, а трећа од једног дуката.

Које расправе заслужују награду, одредиће умољени пресудници, који су изван овога уредништва.

Славни Учитељски Збор великокикиндски на умолење овог уредништва свесрдно и јединодушно се одазвао и предложио је од своје стране Уредништву овом збирку врло уважених тема за награде, из које за сада следеће теме за израђивање особито препоручујемо:

1. Може ли се омогућити, да сви учитељи сходно светом позиву сав свој живот посвете школи и њеном унапређењу, и којим ће се начином то постићи?
2. Под каквим би управитељем могла школа најбоље напредовати?
3. Какав положај треба да заузима учитељ као грађанин?
4. Како да се буди у деци честољубље?

5. Како да се у деци подхрањује љубав к истини, и којим начином да се навикнуто већ лагање искорени?

6. О погрешкама дечијег васпитавања и како да се исте одклоне?

7. Шта треба да је права циљ повторним школама?

8. Како ваља удесити обучавање ученица у женском ручном раду, да исти одговара и потребама у практичном животу?

9. Шта је циљ оснивању школских вртова, и какву корист треба деца отуда да имају?

Препоручујући за сада ове теме за израђивање, изјављујемо, да ће се примити за награду и штампати и свака друга ваљана педагогијска расправа, која се тога ради за времена Уредништву пошаље. Као што је већ на свршетку прошле године једна таква расправа од неименованог писца и приспела, коју ћемо у следећем броју саопштити.

Награде могу добити само она дела, која се најдаље до спасова дне 1887. Уредништву овом доставе без подписа писатељевог на самој расправи, него се име овога означити има у запечаћеном писму, на коме нека се споља такође напише наслов чланка за награду. Писма уз ненаграђене расправе после објаве награда уништиће се

Господа сурадници и у опште сви поштовани дописници учтиво се умољавају, да своје чланке и дописе чисто, читко и крупно написане уредништву овом у плаћеном писму достављати изволе.

Уједно се овим изјављује да Школски Лист само оне списе прима, који нестоје у опреци са в-ром, благонравношћу и постојећим законитим школским установама и властима, и који смерају на одржање и унапређење православних српских в-роисповедних школа.

У Сомбору, на Сретеније 1887.

Уредништво „Школскога Листа“

ПРИПРАВНИЧКА БЕСЕДА.

Ученици и учнице српске учитељске школе у Сомбору приредили су 14 Јануара на дан св Саве т г. беседу с игранком у двори гостинице код „Ловачког Рога“ у корист својих сиротих саученика и саученица.

У лепо украшеној дворани, кад се први део беседе отпочео, био је леп број слушалаца и то не само Срба, него и Мађара и Немаца.

Распоред беседе био је богат и одабран

1. Же жу ли н ка — чешка народна песма — ускладбио наш даровити складботворац А Милчински — хоровџа вуковарског српског певачког друштва.

Мелодија је врло лепа.

Под вештим управљањем Душана Поповића — приправника III год. — мешовити збор је ову дивну песму отпевао на опште задовољство.

2. Да л' то . . ? Песма Ђ. Јакшића, самопев Хочеваров.

Стеван Мишковић — приправник III год. — уз вешту пратњу Исидора Мандукића — приправника I год. — на гласовиру отпевао је означени самопев, који је г. професор Д. Блажек за 1½ гласа више удесио, сасма

добро и правилно. Свако се дивео високом, јасном и пријатном тенор-гласу Ст. Мишковића. Живео!

3 Бачка песма — складба И. пл. Зајца —

Мелодија је весела и пријатна.

Мушки збор уз пратњу И. Мандукића на гласовиру отпевао је ову милогласну песму на опште удивљење. Слушаоци су бурно пљескали.

4. Гуслара — песму Л. Телечког — глуманком вештином краснословила је Видосава Теодоровићева — приправница I. год.

5. Црквица.

Мушки збор је отпевао ову лепу песму на допадање свију слушаца, који су му као из једнога грла вкинули: Живели!

6 Бивча — малоруска песма, складба П. Кусковичека.

Овај четворопев особито су отпевали најмилогласнији приправници: К. Травањ — I. тенор —, Ст. Личинић — 2. тенор —, М. Попић — баритон —, Н. Јовановић — бас — под управљањем И. Мандукића. Слушаоци су их бурним тлшањем изазвали на певалиште, где отпеваше песму:

7. Ја мам коње — на опште задовољство. Живели!

8. Циганин у шуми — складба В-берова!

Мешовити збор поделивши се у два хора — већи под управљањем Д. Поповића, а мањи, који је као одзив певао, под управљањем Константина Травања — приправника II. год. — отпевао је ову дивну складбу на опште допадање и удивљење. На захтевље слушалаца на ново се отпевала.

9. *Fantasie sur des motifs favoris de l'Opera par G. A. Osbagne* — свира на гласовиру Видосава Метићева — приправница I. год.

Комад је доста лепо одсвиран. Кад је свирачица одсвирала споменуто парче, слушаоци су захтевали, да свира: коло. Кад седе за гласовир, место кола поче: Ко је, срце, у те дери'o? За тим се опет захтевало: коло, што није испуњено.

10 На стражи — пева уз пратњу хора Милан Попић — припр. III. г. Попић је добро певао, његов глас је многе изненадио.

11 Велски барди — балада Јована Арања, превео др. Змај Јован Јовановић — краснослови Мита Васић — приправник II. год.

Васић је добро решио своју задаћу. Слушаоци га поздравише бурним: Живео!

12 Лаку ноћ — четворопев К. Крајтера —, певају Д. Брашованова — приправница III. г. — сопран —, Д. Драгојева — припр. III. г. — алт —, Ст. Мишковић — припр. III. г. — тенор и Никола Јовановић — припр. III. год. — бас.

Песма је лепо отпевана. Слушаоци их поздравише бурним: Живели! Сваком се допао глас Д. Брашованове, а особито Н. Јовановића.

14 Лаку ноћ — складба А. Милчинског, двопев, — певају Коста Травањ и Васа Лазаревић — приправници II. год.

Не умем рећи, шта је лепше, да ли складба, или гласови споменутих приправника? Ова песма била је најсјајнија тачка беседе. Слушаоци као из једнога грла вкинуше славуј-певачима: Живели! и: На ново, на ново!

За тим исти певачи дивно одпеваше двопев:

15. Имам дику леполику.

16. Молитва — песма Бранка Радичевића, складба А. Мичинског, — пева мешовити збор.

Мелодија у овој песми је српска, дивна, а наглашавање јој се слаже с наглашавањем у говору, што је од најлепших страна ваљаних складаба.

Молитва је вешто и лепо отпевана.

17. II. Коло српских народних песама — складба чувеног нам складботворца и испитаног српског народног учитеља Јосифа Миринкевића, — пева мушки збор.

Српска мелодија се извија у свима од ових песама, само се нагласак на два-три места не слаже у певању с нагласком у говору.

Ова тешка складба дивно је отпевана. Слушаоци поздравеше певаче дуготрајним: Живели! и захтеваху, да се понови.

За тим је Ст. Мишковић уз пратњу хора отпевао српску народну песму:

18. Гусле моје од јавора суха! Не могу описати слађане осећаје, што су ме обузели, кад је ову песму Мишковић певao. Коса ми се дизала, а сузе ми и нехотице потекоше. Да ли с тога, што сам се радоваo тако вешто и лепо певаној песми, која сваког Србина потреса, или с тога што се сетих некадашње патње тужне раје, што седи гуслари певају?

И ова песма беше од најсјајнијих бесединах тачака.

Сва дворана разгледала се од усклика: Живели! јер је песма сваког Србина одушевила.

Кад су певачи почели да се силазе с певалишта, ступи Стеван Коларић — припр. III год. и претседник приређивачког одбора — носећи диван венац од живог цвећа, са ког је широка српска тробојница висила, пред вредног и вештог хоровођу: Душана Поповића — свог саученика — рекавши: За спомен на св. Саву 1887. Хвала ти! А ја још велим:

Цени венац, што си добио од својих
Захвалних другова ка' понос и дика,
Што је жарка, чиста, искрена им љубав
За вечно сећање оплела тебика!

Шарно мирис-цвеће свенуће у венцу,
Свенуће ђурђици, љубичаце, руже;
Ал уверен буди, да њихова љубав
Према теби — не ће, до год живе, друже!

Игранка је трајала до зоре.

Иван.

НЕКРОЛОГ.

Сава Ђорђевић адвокат и велеседник у Србском Бечеју преселио се у вечност 28. Јануара о. г. у 77. години живота свог, и сарањен је 30. Јануара после подне. Био је ваљан и за благо рода одушевљен, отличан Србин и човек пун карактера, који је велике заслуге себи стекао при оснивању добротворне закладе покојне Баронице Ефимије Јовићке, којом је он много година ревностно управљао и у обште жарко се заузимао за напредак школе и просвете народне. Вечна му успомена!

Стеван Јанковић учитељ и школски управитељ у Чуругу преселио се у вечност 16. Јануара у јутру, а сахрањен 17. Јануара после подне. Био је један од најваљанијих србских народних учитеља и познат у народу нашем са својег заузимања око школе и блага народног. На опелу у цркви говорио је слово г. Димитрије Пејић србски вероисповедни учитељ из Госпођинаца, а на гробу опростио се од покојника у име учитељства г. Милан Јовановић присни пријатељ покојников и негдашњи тителски, а сада новосадски учитељ.

Софија Мађаревић рођена Мандић јединица ћерка пресветлог господина Теодора Мандића племенитог од Ривице умировљеног министарског саветника, а супруга г. Дра Младена Мађаревића пештанског окр. физика преселила се у вечност у Будапешти 11. Јануара о. г. у својој 32-ој години и сахрањена је после свечаног опела у православној србској цркви Будимској на табанском србском гробљу у очи Светога Саве 13. Јануара са великом свечаношћу. Вечна јој буди успомена!

Јованка Кнежевићка рођ. Рајковић супруга г. Т. Кнежевића учитеља у В. Кикинди, добра мати, примерна домаћица, добродетељна жена и честита Српкиња упокојила се 27. Дек. т. г. у Великој Кикинди. Покојница је била чланица добротворне задруге женске у Вел. Кикинди и целог живота свога служила је за пример женских врлина.

Милица Миловановића рођена Пешићева супруга г. Кузмана Миловановића учитеља србског у Д. Ковиљу упокојила се у цвету младости своје, у 26. живота години, после кратког ал тешког боловања у Д. Ковиљу 25. Јануара у вече, а сутра дан после подне је уз чинодјејство 7 свештеника и уз пратњу многобројнога народа сахрањена. Бог јој дао у рају насеље!

РАЗНО.

Крштење једног Турчина. На Сретеније о. г. у св. Ђурђевском храму Сомборском била је велика и необична светковина, какву Сомбор од 200 година видио није. Тога дана крштен је пре службе Божије Мехмед Алија, човек од 24 године из Бугарске, који је још као дете овамо с Бугарима хришћанима дошао и с њима у друштву као вредан бостанџија живи. Он је пре годину дана изјавио жељу, да се крети, али се морало чекати, док није нуждна писмена из своје отачбине добио. — Оглашење и крштење свршено је на најсвечанији начин пред службу Божију. Пречастни г. прота Љ. Купусаревић са амвона изговорио је најпре народу сходну беседу и дао је поуку оглашеноме; затим су се извршила одрицања по пропису. Оглашени обучен је у белу одећу и добио име „Мишо“, а кум г. Младен Павловић трговац овдашњи је у место њега читао „Вѣрѣю“. Уз појање „Гласъ Гогподень на водахъ“ свештенство одведе оглашенога к инпровизираној крстионици на сред цркве, где се сврши по уставу црквеном велико водоосвећење, помазивање „јелејем радованија“, крштење, облачење у крстницу и миропомазање. При овом светом чину појали су приправници. После „пострижења косе“ уз појање Богојављених песама свештенство доведе нов-просвећенога пред олтар, где је у белој

одећи држећи упаљену воштаницу слушао свечану службу Божију, и на њој се причестио. На крштењу и на служби Божијој присуствовало је много народа, а на служби појао је грађански хармонијски хор. После изласка из цркве народ је с бурним усклицима у порти поздравио новог христјанина и његовог кума. На покладе венчао се нови хришћанин Милош са овдашњом једном Српкињом и намерава овде стално остати и основати нову једну православну србску породицу, којој Божији благослов и најбољу срећу желимо!

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Паланки близу Беле Цркве у Банату тражи се оспособљена учитељица србска. Плата је 300 ф. стан или у име станарине 100 ф. и 6 хвати дрва за огрев. Рок стечаја је последњи Фебруар по новом календару. Од учитељице се иште, да зна осим србског језика и Мађарски и да је оспособљен за обучавање србске деце у мађарском језику. Молбеница има се на мађарском језику саставити, а прилози на исти језик превести и до горњег рока славном управном одбору жупаније темишварске поднети.

— У Ердевику тражи се учитељ и црквени појац православне вере. Плата је 450 ф. 6 хвати тврдих дрва, стан у нарави с вргом. — У Бечмену тражи се учитељ правосл. вере с платом 350 ф. Молбенице на в. хрв. земаљску владу управљене имају се до последњег Фебруара по новом календару, за прво место кр. котарској власти у Шиду, а за друго кр. котарској власти у Земуну поднети.

— У Добоју у Босни тражи се учитељ на србској православној основној школи с платом од 400 ф. уз слободан стан и огрев. У дужност учитељу спада и појање у цркви недељом и у све празничне дане. Рок стечаја до 1 Марта 1887 Молбенице с доказима о свршеним наукама и крштеним писмом имају се поднети г. Сими Панасићу председнику црквеношколског Одбора у Добоју.

Исправка.

У броју 1. Школскога Листа о. г. под насловом „На распис награда за 1886. годину“ на страни 11. случајно је погрешно јављено, да је треће награђено дело под насловом: „Како се деца може омитити похађање школе, написао г. Аркадије Павловић.“ Ову погрешку на молбу г. Аркадија Павловића исправљамо с тим, да писац горње награђене расправе није он, него г. Симеон Кончар учитељ у Јошанима крај Удбине у Хрватској. Радо исправљајући ову нехотичну погрешку, јављамо, да су досуђене три награде за 1886. дотичним писцима ових дана путем поште одираване.

У Сомбору, 3. Фебруара, 1887. године.

Уредништво Школскога Листа.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.